

Увага: мобілізованим працівникам заробітна плата НЕ індексується

Воєнний стан ставить багато питань для бухгалтерів, на які потрібно мати відповідь. Ще одна практична ситуація – це визначення обов'язку виплачувати мобілізованим працівникам заробіток з урахуванням індексації чи без.

Департамент з питань праці Державної служби України з питань праці дає роз'яснення: ***ні, не підлягає середній заробіток індексації на час, коли працівник мобілізований. Нарахування та виплата індексації заробітної плати підлягає здійсненню з моменту виходу працівника на роботу.***

Відповідь Держпраці подаємо нижче.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

вул. Десятинна, 14, м. Київ, 01601, тел.: (044) 234-52-70, E-mail: dsp@dsp.gov.ua

№ _____

На № _____

а/с № 522, м. Чернівці, 58001

Про розгляд звернення

Департамент з питань праці Державної служби України з питань праці розглянув Ваше звернення від 30.06.2022 щодо надання роз'яснень (вх. № Ф-2653-22а від 04.07.2022).

Згідно з підпунктом 43 пункту 4 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96, до завдань Держпраці належить проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань, що належать до її компетенції.

Згідно зі статтею 4 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) законодавство про працю складається з КЗпП України та інших актів законодавства України, прийнятих відповідно до нього.

Частиною третьою статті 119 КЗпП України визначено, що за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову.

Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078 (далі – Порядок), визначені правила обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації та сум індексації грошових доходів населення і поширюється на підприємства, установи та організації незалежно від форми власності і господарювання, державних та приватних виконавців, а також на фізичних осіб, що використовують працю найманих працівників.

Пунктом 2 Порядку визначено, що індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані в гривнях на території України, які не мають разового характеру:

пенсії;

стипендії;

оплата праці найманих працівників підприємств, установ, організацій у грошовому виразі, яка включає оплату праці за виконану роботу згідно з тарифними ставками (посадовими окладами) і відрядними розцінками, доплати, надбавки, премії, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені

UB
Державна служба України з питань праці
№2373/4/4.1-ЗВ-22а від 07.07.2022
КЕП: Гончарук В. Ф. 07.07.2022 10:30
58E2D9E7F900307B0400000082252000A49C9200

законодавством, а також інші компенсаційні виплати, що мають постійний характер;

грошове забезпечення військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу;

розмір аліментів, визначений судом у твердій грошовій сумі;

допомога по безробіттю, що надається відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття;

суми відшкодування шкоди, заподіяної фізичній особі каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також суми, що виплачуються особам, які мають право на відшкодування шкоди у разі втрати годувальника, крім щомісячних страхових виплат потерпілим на виробництві (з урахуванням виплат на необхідний догляд за потерпілим) та членам їх сімей.

Згідно з пунктом 3 Порядку до об'єктів індексації, визначених у пункті 2, не відносяться, зокрема виплати, які обчислюються із середньої заробітної плати.

Враховуючи, що мобілізованим працівникам нараховується саме середній заробіток, то така виплата індексації не підлягає. Нарахування та виплата індексації заробітної плати має здійснюватись з моменту виходу працівника на роботу.

Згідно з пунктом 5 Порядку у разі підвищення тарифних ставок (посадових окладів), стипендій, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, визначених у пункті 2 цього Порядку, значення індексу споживчих цін у місяці, в якому відбувається підвищення, приймається за 1 або 100 відсотків.

Обчислення індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації здійснюється з місяця, наступного за місяцем підвищення зазначених грошових доходів населення.

Сума індексації у місяці підвищення грошових доходів, зазначених у абзаці першому цього пункту, не нараховується, якщо розмір підвищення грошового доходу перевищує суму індексації, що склалася у місяці підвищення доходу.

Якщо розмір підвищення грошового доходу не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу, сума індексації у цьому місяці визначається з урахуванням розміру підвищення доходу і розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.

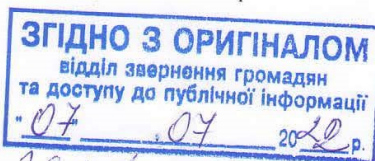
Пунктом 14 Порядку визначено, що роз'яснення щодо застосування цього Порядку надає Міністерство соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики)

У разі наявності додаткових питань, Ви можете звернутись до Мінсоцполітики, яке згідно з підпунктом 1 пункту 4 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції.

Звертаємо увагу, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно-правовими актами, мають лише інформаційний характер та не встановлюють правових норм.

Директор

Оксана Сатаніна 234-52-70

Володимир ГОНЧАРУК

Володимир Гончарук
Менішук

У разі, якщо у вас виникла необхідність бухгалтерського супроводу, реєстраційних дій з припинення чи призупинення підприємницької діяльності, зняття з обліку в органах податкової служби, пенсійного фонду та ін., заповніть і відправте нам форму зворотного зв'язку щодо Вашого питання.

Форма зв'язку

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Переваги Групи Вікторія:

- досвідчені юристи, податкові консультанти, експерти, бухгалтери;*
- напрацьовані вдалі кейси;*
- наданню послуги передуює детальний аналіз ситуації, моделювання її розвитку і податкове планування;*
- налагоджені процеси дистанційної, комфортної та безпечної для Замовника комунікації;*
- справедлива та розумна ціна вартості послуг та ін.*

Стягнення заборгованої заробітної плати в судовому порядку

Згідно статті 115 КЗпП України заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні у строки, встановлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів, та не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата. У разі коли день виплати заробітної плати збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, заробітна плата виплачується напередодні. Аналогічне положення закріплене у ст. 24 Закону України «Про оплату праці».

У разі, якщо працівнику заробітна плата не виплачується своєчасно та в повному обсязі, його право може бути захищене, зокрема, в суді.

Справа, яку супроводжували адвокати АО «Західна Правозахисна Група» та про яку йтиметься далі, – цікава тим, що працівник був поновлений на роботі за рішенням суду першої інстанції. Надалі, рішення суду першої інстанції було скасованим в апеляційній інстанції як таке, що прийняте з порушенням норм матеріального права.

Однак, незалежно від таких обставин, працівник виконував свої посадові обов'язки. А тому, у роботодавця не було підстав для невиплати заробітної плати.

Отже, судом було прийняте рішення про повне задоволення позовних вимог працівника щодо стягнення невиплаченої заробітної плати.

Посилання на рішення:

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/90044563>

Компанія Вікторія

P.S.

У разі, якщо у вас виникла необхідність адвокатського захисту від протиправних дій (оскарження рішень) роботодавця, звертайтеся за електронною адресою юридичного партнера Компанії Вікторія – АО «Західна Правозахисна Група» – office@vg.ua

---

Держпраці не має права перевіряти повноту нарахувань та утримань із заробітної плати

Надзвичайно цікава позиція Державної служби з питань праці: «Питання щодо сплати податків і внесків, а також порядку заповнення звітів, розрахунково-платіжних відомостей та довідок про доходи КЗпП України не відноситься до повноважень Держпраці і її територіальних органів».

Що це означає? По суті, Держпраці чіткіше вказує на межі своєї компетенції. І це суттєво, оскільки окремі працівники

Держпраці в пошуках доказів вимагають для співставлення податкову та бухгалтерську звітність, шукають невідповідність встановленому порядку заповнення бухгалтерських документів – відомостей, розрахунків, довідок тощо.

Саме тому, наведене роз'яснення в листі від 04.11.2018р. №4395/3/4.1-ДП-18 стане в нагоді читачам нашого сайту:

“Державна служба України з питань праці (далі – Держпраці) розглянула Ваш лист від 12.05.2018 № 13 щодо надання роз'яснення стосовно виплати заробітної плати за час щорічної відпустки та повідомляє.

Згідно статті 74 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) громадянам, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також працюють за трудовим договором у фізичної особи, надаються щорічні (основна та додаткові) відпустки із збереженням на їх період місця роботи (посади) і заробітної плати.

Відповідно вимог статті 115 КЗпП України та частини першої статті 21 Закону України «Про відпустки» виплата заробітної плати за час щорічної відпустки повинна бути проведена не пізніше ніж за три дні до початку відпустки.

Порушення строків виплати відпускних є підставою для застосування до посадових осіб підприємства адміністративного штрафу на підставі частини першої статті 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Питання щодо сплати податків і внесків, а також порядку заповнення звітів, розрахунково-платіжних відомостей та довідок про доходи КЗпП України не відноситься до повноважень Держпраці і її територіальних органів.

Разом з тим повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно – правовими актами, мають лише інформаційний характер та не встановлюють правових норм.

Переглянути лист від 04.11.2018р. №4395/3/4.1-ДП-18/приховати

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ
(ДЕРЖПРАЦІ)**

вул. Десятинна, 14, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-20-83, факс (044) 289-55-24
<http://www.dsp.gov.ua>, E-mail: dsp@dsp.gov.ua, Код ЄДРПОУ 39472148

04.06.2018 № 4395/3/ч.1-2018 На № _____ від _____

Адвокат Зайцева О.О.

а/с 522, м. Чернівці, 58001

Державна служба України з питань праці (далі - Держпраці) розглянула Ваш лист від 12.05.2018 № 13 щодо надання роз'яснення стосовно виплати заробітної плати за час щорічної відпустки та повідомляє.

Згідно статті 74 Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП України) громадянам, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також працюють за трудовим договором у фізичної особи, надаються щорічні (основна та додаткові) відпустки із збереженням на їх період місця роботи (посади) і заробітної плати.

Відповідно вимог статті 115 КЗпП України та частини першої статті 21 Закону України «Про відпустки» виплата заробітної плати за час щорічної відпустки повинна бути проведена не пізніше ніж за три дні до початку відпустки.

Порушення строків виплати відпускних є підставою для застосування до посадових осіб підприємства адміністративного штрафу на підставі частини першої статті 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Питання щодо сплати податків і внесків, а також порядку заповнення звітів, розрахунково-платіжних відомостей та довідок про доходи КЗпП України не відноситься до повноважень Держпраці і її територіальних органів.

Разом з тим повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно – правовими актами, мають лише інформаційний характер та не встановлюють правових норм.

Заступник Голови

І. Шумелюк

Лаврова Т.О., 234-52-70

Компанія Вікторія

У разі, якщо у Вас виникли питання щодо проведення перевірок

органами Держпраці і Ви потребуєте кваліфікованої юридичної підтримки, звертайтеся:

☎ → [Контакти Департаменту юридичних та корпоративних послуг](#)

Форми статзвітності по зарплаті – рекомендовані. Ну, майже рекомендовані

Бухгалтер – вільний митець в бухгалтерії. Так можна зрозуміти з відповіді Державної служби статистики України. На запитання: чи може бухгалтер здійснювати групування елементів заробітної плати у відомостях по нарахуванню заробітної плати відповідно до розрахункових можливостей програмного забезпечення Держстат повідомив, – може, але з однією умовою.

Чому це важливо?.. Іноді в бухгалтерських формах контролюючий орган (до прикладу – Держпраці) не може знайти певний показник, котрий «згорнуто» й рахує, що такого показника немає взагалі. Однак, з відповіді Держстату можна зробити висновок, що затверджені форми взагалі мають рекомендаційний характер, а бухгалтер може змінювати їх вміст, щоб це лише не вплинуло на статистичну звітність.

Отже, – оптимізуйтеся! Деталі – у відповіді нижче.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
(Держстат)

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601, телефон (044) 287-24-22, факс (044) 235-37-39,
E-mail: office@ukrstat.gov.ua Web: http://www.ukrstat.gov.ua Код ЄДРПОУ 37507880

05.09.2018 № 09.4-07/17718 На № _____ від _____

На Ваш запит, який надійшов 30.08.2018, Державна служба статистики надає роз'яснення щодо застосування форм первинної облікової документації.

Держстат у своїй роботі керується Законом України "Про державну статистику", Положенням про Державну службу статистики України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2014 № 481 (далі – Положення).

Зокрема, відповідно до підпункту 11 пункту 4 Положення, Держстат розробляє, вдосконалює та впроваджує звітно-статистичну документацію, а також типові форми первинної облікової документації, необхідної для проведення державних статистичних спостережень.

Типові форми первинного обліку, затверджені наказом Держкомстату від 05.12.2008 № 489 "Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці", розроблені у відповідності до норм чинного законодавства з метою визначення стандартного уніфікованого переліку показників, необхідних для складання форм державних статистичних спостережень із праці, та мають рекомендований характер. Тобто вимоги типових форм полягають в обов'язковості ведення респондентами державних статистичних спостережень первинного обліку показників, зазначених у цих формах.

У разі необхідності респонденти можуть вести облік й інших показників, наприклад тих, наявність яких впливає з виробничої необхідності. При цьому можуть бути використані як формати, в яких представлені затверджені форми, так й інші, згідно із загальноприйнятими правилами ведення діловодства, за умови обов'язковості ведення обліку усіх показників, необхідних для складання форм державних статистичних спостережень із питань статистики праці.

Також повідомляємо, що порядок ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності визначено Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів від 24.05.1995 № 88 (зі змінами).

Голова

I. ВЕРНЕР

Тетяна Бочкарьова 287 30 11

про звітність по заробітній платі

Компанія Вікторія

Індексація: про варіанти економії

Питання індексації заробітних плат – це емоційний подразник для будь-якого бухгалтера. В той же час для керівника бізнесу індексація передбачає додаткові, зачасти непередбачувані витрати.

Чи можна обійти індексацію?.. Як звести проблему в прогнозоване русло? .. Можна. Але обережно.

Для підтвердження такої позиції направлено запит до Мінсоцполітики та отримано цікаву відповідь. Питання, що ставились на розгляд Мінсоцполітики:

А) Якщо відбувається підвищення посадових окладів працівників 1 раз на 3 місяці, при цьому сума підвищення окладів перекриває суму можливої індексації?

Б) Якщо підвищення посадових окладів здійснювати до виникнення права на індексацію, при цьому сума підвищення посадового окладу становитиме, наприклад, 1 грн.?

З отриманої відповіді від 04.01.2018р. за №1/0/66-18 йдеться:

*****

Відповідно до пункту 1¹ Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078 (із змінами) (далі – Порядок), підвищення грошових доходів громадян у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, в якому офіційно опубліковано індекс споживчих цін.

Індекс споживчих цін обчислюється Держстатом і не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, публікується в офіційних періодичних виданнях.

Індексація грошових доходів населення проводиться у разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила встановлений поріг індексації (103 %).

Для проведення подальшої індексації грошових доходів населення обчислення індексу споживчих цін починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації.

Пунктом 5 Порядку визначено, що значення індексу споживчих цін приймається за 1 або 100 відсотків у місяці підвищення тарифних ставок (окладів). Обчислення індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації здійснюється з місяця, наступного за місяцем підвищення тарифних ставок (окладів).

Сума індексації у місяці підвищення тарифних ставок (окладів) не нараховується, якщо розмір підвищення заробітної плати перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу.

Якщо розмір підвищення заробітної плати не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення тарифних ставок (окладів), сума індексації у цьому місяці розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення заробітної плати. У разі коли відбувається підвищення тарифних ставок (окладів) у місяці підвищення враховуються всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру.

У разі зростання заробітної плати за рахунок інших її складових, без підвищення тарифних ставок (окладів), сума індексації не зменшується на розмір підвищення заробітної плати.

Враховуючи зазначене, якщо підвищення посадових окладів

*відбувається один раз на три місяці, то згідно з положенням пункту 1¹ Порядку **право на індексацію не відбувається, оскільки зростає розмір посадового окладу. При цьому Порядок не передбачає положення щодо конкретного розміру, на який має зростати посадовий оклад.***

Також повідомляємо, що пунктом 5 Порядку передбачено, що працівникам підприємств і організацій, які перебувають на госпрозрахунку, підвищення заробітної плати у зв'язку із зростанням рівня інфляції провадиться у порядку, визначеному у колективних договорах, але не нижче норм, визначених Законом України „Про індексацію грошових доходів населення” та положень Порядку.

*****

Фотокопія відповіді:

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 35213015078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

04.01.2018 № 1/0/68-18

На № _____ від _____

Зайцева О. О.

Про індексацію заробітної плати

вул. Першотравнева, 6/1а
м. Чернівці, 58001

Шановна Олено Олександрівно!

Департамент рівня життя та моніторингу соціального розвитку Міністерства соціальної політики України розглянув Ваш запит від 12.12.2017 щодо індексації заробітної плати і повідомляє.

Відповідно до пункту 1¹ Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078 (із змінами) (далі – Порядок), підвищення грошових доходів громадян у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, в якому офіційно опубліковано індекс споживчих цін.

Індекс споживчих цін обчислюється Держстатом і не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, публікується в офіційних періодичних виданнях.

Індексація грошових доходів населення проводиться у разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила встановлений поріг індексації (103 %).

Для проведення подальшої індексації грошових доходів населення обчислення індексу споживчих цін починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації.

Пунктом 5 Порядку визначено, що значення індексу споживчих цін приймається за 1 або 100 відсотків у місяці підвищення тарифних ставок (окладів). Обчислення індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації здійснюється з місяця, наступного за місяцем підвищення тарифних ставок (окладів).

Сума індексації у місяці підвищення тарифних ставок (окладів) не нараховується, якщо розмір підвищення заробітної плати перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу.

Якщо розмір підвищення заробітної плати не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення тарифних ставок (окладів), сума індексації у цьому місяці розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення заробітної плати. У разі коли відбувається підвищення тарифних ставок (окладів) у місяці підвищення враховуються всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру.

У разі зростання заробітної плати за рахунок інших її складових, без підвищення тарифних ставок (окладів), сума індексації не зменшується на розмір підвищення заробітної плати.

Враховуючи зазначене, якщо підвищення посадових окладів відбувається один раз на три місяці, то згідно з положенням пункту 1¹ Порядку право на індексацію не відбувається, оскільки зростає розмір посадового окладу. При цьому Порядок не передбачає положення щодо конкретного розміру, на який має зростати посадовий оклад.

Також повідомляємо, що пунктом 5 Порядку передбачено, що працівникам підприємств і організацій, які перебувають на госпрозрахунку, підвищення заробітної плати у зв'язку із зростанням рівня інфляції провадиться у порядку, визначеному у колективних договорах, але не нижче норм, визначених Законом України „Про індексацію грошових доходів населення” та положень Порядку.

З повагою

**Директор Департаменту рівня життя
та моніторингу соціального розвитку**

Н. Підлужна

Отже, – економте на індексації!

Ваша Компанія Вікторія